

18. seminar

ARHIVI, KNJIŽNICE, MUZEJI
moćnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture
Rovinj, 26. - 28. studenoga 2014.
<http://theta.ffzg.hr/akm/>

TEMA

Globalno i lokalno, lokalno i globalno - GLOCAL
teorijske postavke, razine opisa, istraživanja, standardi, smjernice, dobra praksa, projekti

18. seminar

ARHIVI, KNJIŽNICE, MUZEJI
mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture
Rovinj, 26.-28. studenoga 2014.

Organizatori

Hrvatsko arhivističko društvo, glavni organizator
Hrvatsko muzejsko društvo
Hrvatsko knjižničarsko društvo

Suorganizatori

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Hrvatski državni arhiv, Zagreb
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti
Filozofski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera, Osijek, Odsjek za informacijske znanosti
Sveučilište u Zadru, Odjel za informacijske znanosti

PROGRAM

Srijeda, 26. studenoga

08.00-09.00 *Registracija*

09.00-09.30 **Anne Gilliland**, UCLA, SAD. Enhancing archival description to support the use of records in daily life

09.30-10.00 **Dubravka Kolić**, Državni arhiv u Zadru, Zadar. Okružno poglavarstvo u Zadru (1816.-1868.): sređivanje i obrada

10.00-10.30 **Iva Validžija**, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb. Personalni arhiv zaslužnih muzealaca: od sakupljanja podataka do web prezentacije

10.30-11.00 *Odmor*

11.00-11.30 **Tamara Štefanac**, Hrvatski željeznički muzej, Zagreb. Postanak, korištenje i budućnost Zbirke voznih redova Hrvatskog željezničkog muzeja

11.30-12.00 **Valentina Radoš**, Muzej likovnih umjetnosti, Osijek. Obrada i izdanje arhivske ostavštine Ota Švajcera u Muzeju likovnih umjetnosti u Osijeku

12.00-12.30 **Maja Bodiš i Dubravka Petek**, Knjižnice grada Zagreba. Zbirka povelja, diploma, plaketa, pohvala, naukovnih svjedodžbi i sl. zagrebačkih društava iz fonda zbirke Zagrabiensa: arhivsko ili muzejsko gradivo u knjižničnoj zbirci

12.30-14.00 *Ručak*

14.00-14.30 **Predstavljanje postera**

14.30-16.00 **Radionice**

- (1) **Usklađenost metoda konzervatorsko-restauratorske obrade AKM građe sa suvremenim europskim trendovima** (voditelj: Damir Doračić; sudjeluju: Đeni Gobić Bravar, Zoran Kirchhoffer, Daša Suić Hižak, Melita Krnoul, Petra Kursar, Mirta Pavić)
- (2) **Virtualne izložbe i kreativne industrije** (voditelj: Sofija Klarin Zadravec; sudjeluju: Goran Zlodi, Željka Miklošević, Tončika Cukrov, Matilda Hraste, Anita Marin, Siniša Sambolić, Iva Meštrović, Petra Milovac, Dina Mašina)

Otvoreni sastanak **Stručnog odbora za izradu nacionalnog pravilnika za katalogizaciju u AKM zajednici**, <http://npk.nsk.hr/> (koordinatorska i voditeljica projekta Tinka Katić, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu)

16.00-16.30 *Odmor*

16.30-18.00 **Radionice**

- (1) **Usklađenost metoda konzervatorsko-restauratorske obrade AKM građe sa suvremenim europskim trendovima** (voditelj: Damir Doračić; sudjeluju: Đeni Gobić Bravar, Zoran Kirchhoffer, Daša Suić Hižak, Melita Krnoul, Petra Kursar, Mirta Pavić)
- (2) **Virtualne izložbe i kreativne industrije** (voditelj: Sofija Klarin Zadravec; sudjeluju: Goran Zlodi, Željka Miklošević, Tončika Cukrov, Matilda Hraste, Anita Marin, Siniša Sambolić, Iva Meštrović, Petra Milovac, Dina Mašina)

Otvoreni sastanak **Stručnog odbora za izradu nacionalnog pravilnika za katalogizaciju u AKM zajednici**, <http://npk.nsk.hr/> (koordinatori i voditeljica projekta Tinka Katić, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu)

Četvrtak, 27. studenoga

09.00-09.30 **Sonja Svoljšak, Urša Kocjan**, Zbirka rukopisov, redkih in starih tiskov, Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana. Srednjevjekovni rukopisni fragmenti NUK u lokalnim i/ili globalnim digitalnim medievističkim »ekosistemima«

09.30-10.00 **Koraljka Kuzman Šlogar**, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb i **Nuša Hauser**, Centar za nematerijalnu kulturu Istre Etnografskog muzeja Istre, *Centro per la cultura immateriale dell'Istria del Museo Etnografico dell'Istria*, Pićan. Digitalizacija etnografske i folklorne građe iz Istre: primjer međuinstitucionalne suradnje

10.00-10.30 **Milvana Arko-Pijevac**, Prirodoslovni muzej, Rijeka. Biološka valorizacija kvarnerskog akvatorija: Natura 2000

10.30-11.00 *Odmor*

11.00-11.30 **Ana Vukadin**, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Stvarne i fiktivne osobe u knjižničnim katalozima: utjecaj kulturnih modela u definiranju stvarnosti

11.30-12.00 **Ana Barbarić**, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti. Razvoj hrvatskoga kataložnog nazivlja kroz prijevode ISBD-a: s naglaskom na rješenja iz objedinjenoga izdanja

12.00-12.30 **Marijana Tomić i Mirna Willer**, Odjel za informacijske znanosti, Sveučilište u Zadru. UNIMARC bibliografski format za opis arhivskog gradiva: nacrt *Smjernica za archive*

12.30-14.00 *Ručak*

14.00-15.30 **Radionice**

(3) **Edukacija u AKM zajednici – lokalno i/ili globalno** (voditelji: Jelena Hotko, Ana Filep, Hrvoje Stančić; sudjeluju: Ana Garić, Mirjana Jurić, Biljana Janev Hutinec, Nika Dolenc, Danko Dujmović, Petra Braun, Zdenka Šinkić)

(4) **Archival description in support of daily life (local) & descriptive standards and models (global)** (prepared by: Anne J. Gilliland, Gordon Dunsire and Mirna Willer; case studies prepared by Dubravka Kolić, Tamara Štefanac, Valentina Radoš, Marijana Tomić)

15.30-16.00 *Odmor*

16.00-17.30 **Radionice**

(3) **Edukacija u AKM zajednici – lokalno i/ili globalno** (voditelji: Jelena Hotko, Ana Filep, Hrvoje Stančić; sudjeluju: Ana Garić, Mirjana Jurić, Biljana Janev Hutinec, Nika Dolenc, Danko Dujmović, Petra Braun, Zdenka Šinkić)

(4) **Archival description in support of daily life (local) & descriptive standards and models (global)** (prepared by: Anne J. Gilliland, Gordon Dunsire and Mirna Willer; case studies prepared by Dubravka Kolić, Tamara Štefanac, Valentina Radoš and Marijana Tomić)

17.30-18.30 **Predstavljanje zbornika radova 17. seminara AKM i drugih izdanja AKM ustanova**

Petak, 28. studenoga

09.00-09.30 **Predrag Perožić**, OŠ Fran Krsto Frankopam, Krk. Globalno i lokalno u arhitekturi weba

09.30-10.00 **Gordon Dunsire**, Edinburgh, UK. Linking bibliographic standards: alignments and maps, protocols and liaisons

10.00-10.30 **Hrvoje Stančić**, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti. InterPARES Trust

10.30-11.00 *Odmor*

11.00-11.30 **Radovan Vrana**, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu. Kooperativna skrb o digitalnim znanstvenim sadržajima

11.30-12.00 **Draženko Celjak, Zoran Bekić, Ozren Lapčević, Miroslav Milinović, Mislav Stubić, Domagoj Ulamec**, Sveučilište u Zagrebu, Sveučilišni računski centar (Srce). Dabar – sustav digitalnih repozitorija: iskorak prema sustavnom upravljanju podacima u Hrvatskoj

12.00-12.30 **Željko Rajter, Leonardo Jelenković**, Unibis, d.o.o., Zagreb. Integrirano pretraživanje lokalnog kataloga i *discovery* servisa: Vero i EBSCO (EDS)

12.30-14.00 *Ručak*

14.00-14.30 **TBA, Ministarstvo kulture RH**. Kreativne industrije, novi pristupi Europeani

14.30-15.00 **Petra Kirhmajer, Đakovo, Dražen Kušen**, Državni arhiv u Osijeku, **Sanjica Faletar Tanacković**, Odsjek za informacijske znanosti, Filozofski fakultet J. J. Strossmayera u Osijeku. Seminar AKM: arhivističke teme na tragu upravljanja promjenama u arhivima

15.00-15.30 *Odmor*

15.30-17.00 **Okrugli stol** 18 godina seminara AKM: dostignuća i očekivanja

17.00- **Izvještaji voditelja radionica, organizatora posterskih izlaganja i koordinatorice Otvorenog sastanka Stručnog odbora za izradu NPK-a**
Rasprava, zaključci, odabir teme AKM19.

Najava izleta

POSTERSKA IZLAGANJA

Vedrana Juričić, Nataša Daničić, Kristina Polak Bobić, Knjižnica HAZU, Zagreb. Projekt Europeana Cloud (eCloud) u Knjižnici HAZU

Kristina Kalanj, Tehnički muzej, Zagreb. Muzejska izložba knjiga u okviru javnih i kulturnih manifestacija - Na istoj valnoj duljini i Knjižnica Tehničkog muzeja u Zagrebu

Renata Petrušić, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Digitalizacija djela siročadi: primjena direktive 2012/28/eu o određenim dozvoljenim korištenjima djela siročadi

PREDAVANJA

ENHANCING ARCHIVAL DESCRIPTION TO SUPPORT THE USE OF RECORDS IN DAILY LIFE

Anne J. Gilliland

Department of Information Studies, Graduate School of Education & Information Studies, University
of California Los Angeles, USA

gilliland@gseis.ucla.edu

Records have direct implications for and impact upon individual lives, and at various moments in those lives, therefore, every individual must interact with the archive. This challenges the archival community to figure out not only how to anticipate and meet immediate needs for records, but also to do this in a way that can take into account individual circumstances, motivations and emotions. This paper will discuss some of the limitations of current archival description standards and practices in terms of supporting immediate and evolving personal and community needs for records, and suggest some possible enhancements for making it easier for individuals to find, access and use records that are necessary in their daily lives.

OKRUŽNO POGLAVARSTVO U ZADRU (1816.-1868.) SREĐIVANJE I OBRADA

Dubravka Kolić
Državni arhiv u Zadru, Zadar
dubakolic@gmail.com

U ovom izlaganju željela bih predstaviti moj rad na sređivanju arhivskog fonda HR-DAZD- 102.

Okružno poglavarstvo Zadar (1816.-1868.) koji je prije sređivanja i kartoniranja u arhivske kutije imao 425 svežnjeva i 51 knjigu. Fond je sređivan u dvije faze; u prvoj fazi izvršena je identifikacija i popis uredskih knjiga, te sređivanje spisa Predsjedništva Okružnog poglavarstva. Već je popis sačuvanih uredskih knjiga nagovijestio s kakvim ćemo se problemima suočiti u drugoj fazi kod sređivanja spisa vođenih po urudžbenom zapisniku. Naime prema datumima i brojevima pojedinih upisa bilo je očito da je sačuvan manji dio uredskih knjiga. Od sačuvanih knjiga više od polovice su pretrpjele znatno oštećenje vlagom i ne mogu se koristiti. Za sređivanje serije spisa Predsjedničke kancelarije čija količina je iznosila oko 4,3 d/m smatrala sam da je moguće primijeniti sumarni kronološki prikaz, te da će sadržaj spisa donekle biti definiran činjenicom da se radi o spisima Predsjedništva – dakle onim sadržajima koje je ondašnja administracija smatrala važnijim i povjerljivijim od ostalih. Tek sam u rubrici NAPOMENA iznijela neke konkretne sadržaje koje sam smatrala naročito zanimljivim.

Rad na ostatku materijala ovog arhivističkog fonda stavio me je u situaciju da donesem niz odluka za koje nisam imala primjere u literaturi, niti u informativnim pomagalima koji su prethodno u mojoj ustanovi izrađeni. Polazna točka mog razmišljanja bila je činjenica da je sumarni prikaz tako velike količine dokumenata bez uredskih knjiga koje bi detaljnije govorile o njihovom sadržaju nije dostatan. Ako prikaz nije sumaran – da li može biti analitički? Tu je opet presudna činjenica da se radi o velikoj količini koja isključuje analitičku obradu. Prikaz na razini razredbenog sustava remetila je činjenica da svi dokumenti iz nepoznatog razloga nisu podvrgnuti razredbi. Ako bi pristupila prikazu na razini razredbenog sustava određena količina takvih dokumenata ostala bi potpuno nevidljiva. Pokušavši odgonetnuti razlog zbog kojeg ti dokumenti nisu podvrgnuti razredbi identificirala sam analitički veliku količinu dokumenata i kroz taj postupak zabilježila sadržaje za koje sam zaključila da zaslužuju biti predstavljeni, bez obzira što su oni svojevrsni nus produkt arhivističke obrade i detektiranja administrativnih procedura i uredskog poslovanja. Rezultat svega navedenog jest da će inventar ovog fonda biti drugačijih od svih kojih sam dosad radila, a nisam naišla niti na neki sličan kod mojih kolega. Iako mi je donekle bilo teško donositi samostalne odluke za koje nisam imala potvrdu u literaturi, hrabrost su mi davale dvije činjenice: da se radi o arhivskom fondu koji nikad nije bio u fokusu interesa, te iskustvo koje sam stekla kroz dugogodišnji kontakt sa strankama. Nastojala sam da elementi sadržaja koje sam donijela u mom inventaru sadrže odgovore na neke uobičajene upite.

PERSONALNI ARHIV ZASLUŽNIH MUZEALACA OD SAKUPLJANJA PODATAKA DO WEB PREZENTACIJE

Iva Validžija
Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb
ivalidzija@mdc.hr

Personalni arhiv zaslužnih muzealaca MDC-a pokrenut je početkom 2002. godine s ciljem skupljanja biografskih, bibliografskih podataka, objavljenih knjiga, monografija, magistarskih i doktorskih radova, elaborata, separata, projekata, objavljenih ili neobjavljenih tekstova, te fotografija, tonskih zapisa i svih relevantnih dokumenata nastalih individualnim radom zaslužnih pojedinaca muzejske struke ili povjesničara umjetnosti koji su sudjelovali značajnim izložbenim projektima u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu, time su pridonijeli podizanju ugleda muzejske struke na lokalnoj ili međunarodnoj razini, a završavaju ili su završili svoj radni vijek.

Razlozi pokretanja ovog projekta leže u činjenici da muzejski posao vrlo kompleksan i relativno „nevidljiv“ javnosti te da je potrebno sakupiti što više dokumentacije o djelatnosti značajnih muzejskih djelatnika. Neprepoznavanjem vrijednosti, nemarom okoline i članova obitelji prema ulozi i djelu zaslužnih muzealaca u Republici Hrvatskoj vrijedna se ostavština suviše lako gubi.

U procesu prikupljanja informacija o zaslužnom muzealcu koriste se podaci koji se nalaze u Arhivu muzeja i galerija Hrvatske (pregled ustanova u kojim je zaslužni muzealac djelovao) i Knjižnici MDC-a (pregled kataloga i ostalih stručnih tekstova koji su za radnog vijeka objavljeni).

Intervjui su snimljeni digitalnom tehnologijom u audio i video formatu, spremljeni u tri arhivska primjerka na CD-u i mrežnom serveru, snimljene su fotografije digitalnim fotoaparatom u vrijeme trajanja razgovora, skenirane su fotografije iz ranijeg perioda i sve spomenute fotografije izrađene za arhiv te po jedan primjerak navedenog materijala u digitalnom obliku dostavljen je i dotičnom muzealcu. Napisani su zapisnici (mali eseji) o svakom pojedinom obavljenom razgovoru i susretu, sakupljene bibliografije, prikupljena arhivska, fotografska dokumentacija, bibliotečna i ostala spomenuta građa.

Sakupljeni podaci stručno obrađeni i objedinjeni u bazi podataka Personalni arhiv MDC-a imaju istu vrijednost kao i drugo arhivsko gradivo koji je od interesa za Republiku Hrvatsku i podliježe propisu o zaštiti kulturnih dobara.

U ovom izlaganju predstaviti ćemo način kako se podaci i dobivena građa zaslužnih muzealaca prikuplja, dokumentira i prezentira na stranicama Muzejskog dokumentacijskog centra.

POSTANAK, KORIŠTENJE I BUDUĆNOST ZBIRKE VOZNIH REDOVA HRVATSKOG ŽELJEZNIČKOG MUZEJA

Tamara Štefanac
Hrvatski željeznički muzej, Zagreb
tamara.stefanac@gmail.com

Vozni redovi tiskaju se 175 godina kao publikacije namijenjene putnicima u željezničkom, pomorskom i cestovnom prometu. S vremenom se njihov osnovni informativni karakter kretanja vozila znatno proširio obuhvativši različit informativni sadržaj turističkog karaktera. Ovaj rad istražuje informacijski potencijal voznog reda na primjeru Zbirke voznih redova Hrvatskog željezničkog muzeja te donosi sažetak povijesnog razvoja voznog reda i analizu informacijskog karaktera voznog reda. U drugom dijelu rada razmatra se vozni red kao jedinica građe u muzejskoj zbirci, načini obrade i korištenja te se iznose planovi daljnjeg razvoja Zbirke i mogućnosti korištenja voznih redova u različitim kulturno-povijesnim i gospodarskim istraživanjima.

OBRADA I IZDANJE ARHIVSKE OSTAVŠTINE OTA ŠVAJCERA U MUZEJU LIKOVNIH UMJETNOSTI U OSIJEKU

Valentina Radoš
Ostavština Ota Švajcera u Muzeju likovnih umjetnosti
valentina.rados@gluo.hr

Vodič kroz arhivsku ostavštinu likovnog kritičara, kroničara i znanstvenika Ota Švajcera, izdanje naslovljeno Oto Švajcer – bezvremeni opus. Intelektualna ostavština Ota Švajcera u Galeriji likovnih umjetnosti, Osijek, popis je izvornih dokumenata autora s više od pet stotina bibliografskih jedinica u ostavštini koju je na trajno čuvanje Muzeju likovnih umjetnosti 2005. godine darovala Švajcerova kćerka. Cijela ostavština se danas čuva kao dokumentarna zbirka u Muzeju i sastoji se od 153 mapa materijala s više tisuća stranica teksta. Sadržaje mapa Oto Švajcer skupljao je i slagao u obliku arhive vlastitih istraživanja i pisanja iz područja povijesti umjetnosti, ali i drugih izvora koji su mu služili kao inspiracija u pisanju. Najstariji su dokumenti datirani prije Drugog svjetskog rata i vremenski se mape nadopunjuju sve do vremena neposredno prije Švajcerove smrti. Riječ je o radnom materijalu, dakle i sama organizacija i sadržaj mapa govore da su materijali skupljeni tematski tijekom dugog razdoblja, odnosno cijeloga Švajcerova života. Nakon preuzimanja arhive i kroz prvotno sređivanje i popisivanje, uz konzultacije stručnog savjetnika na projektu dr. sc. Dražena Kušena, višeg arhivista pri Državnom arhivu u Osijeku, autorica ovog vodiča je materijal grupirala prema vrstama i abecedno. Ono što je ostalo nepromijenjeno naslovi su samih mapa i njihov ukupni sadržaj, koje je Švajcer odredio i naslovio prema temama koje je obrađivao. Usporedno s popisivanjem i preslagivanjem građe, izrađena su tri iscrpna kazala. Svrha tih kazala – kazalo imena, kazalo mjesta i kazalo pojmova – dodatna je preglednost i praktičnost pretraživanja materijala unutar ostavštine. Mogućnost praćenja Švajcerova rada koju ostavština pruža, od njegovih stručnih i drugih izvora i bilježaka, ideja i koncepata preko rukopisa s raznim dopunama i izmjenama do tiskanog teksta, upućuje na kompleksnost misaonih poveznica između velikog broja naizgled odvojenih tema. Cilj i namjera čuvanja Švajcerove ostavštine u Muzeju je dvojaka - očuvati cjelovitost intelektualne baštine Ota Švajcera i pružiti drugim istraživačima uvid u ostavštinu.

**ZBIRKA POVELJA, DIPLOMA, PLAKETA, POHVALA, NAUKOVNIH SVJEDODŽBI I SL.
ZAGREBAČKIH DRUŠTAVA IZ FONDA ZBIRKE ZAGRABIENSA
ARHIVSKO ILI MUZEJSKO GRADIVO U KNJIŽNIČNOJ ZBIRCI**

Maja Bodiš
Knjižnice grada Zagreba – Gradska knjižnica
maja.bodis@kgz.hr

Dubravka Petek
Knjižnice grada Zagreba – Gradska knjižnica
dubravka.petek@kgz.hr

Posebnu cjelinu unutar fonda zbirke Zagrabiensia predstavlja zbirka povelja, diploma, plaketa, pohvala, naukovnih svjedodžbi i srodnih dokumenata koji su nastali kao rezultat djelovanja zagrebačkih građanskih i strukovnih društava. Radi se u osnovi o arhivskoj ili/i muzejskoj građi, ali je pohranjuje i prikuplja i knjižnična zavičajna zbirka.

Ova građa obiluje specifičnostima – od onih fizičke naravi (veliki formati - u prosjeku 50x60 cm, uokvireni i ostakljeni listovi), preko informacijsko-dokumentacijskih vrijednosti do likovno-grafičkih kvaliteta. Budući da su listovi uglavnom bogato ilustrirani, zanimljivi su i u kontekstu rekonstrukcije rada zagrebačkih litografskih radionica i tiskara.

Na primjeru izabranih jedinica građe iz fonda zbirke Zagrabiensia, želimo prikazati svojstva ovih dokumenata koja ih čine dragocjenim izvorom za istraživanje kulturne povijesti i grafičkog oblikovanja.

Također želimo prikazati izazove s kojima se susreće katalogizator pred zadaćom da ovu neknjižnu građu obradi prema standardima za obradu knjižnične građe, i konkretna rješenja do kojih smo došli nastojeći urediti zbirku povelja zagrebačkih društava u Zagrabiensii.

Posebnu ćemo pozornost obratiti na raznovrsne elemente ovih dragocjenih dokumenata: oni u pravilu sadrže grafički predložak i tekstualni dio, ali i pečate. Neki od tih elemenata su ponovljivi (zbog tiskarskih tehnika umnažanja), dok su drugi neponovljivi – rukopisni elementi i kaligrafija. U tom smislu katalogizator koji pristupa obradi mora definirati što sve katalogizira - ponovljive i neponovljive (unikatne) elemente građe - te pronaći rješenja koja omogućuju unos i pretraživost podataka i o jednoj i o drugoj skupini elemenata.

Istaknut ćemo i ciljeve obrade zbirke povelja i priznanja zagrebačkih društava: objedinjavanje podataka o zagrebačkim društvima druge polovice 19. i prve polovice 20. stoljeća, izradu kvalitetne normativne baze naziva društava („korporativnih autora“), omogućivanje pretraživosti, stvaranje bibliografske baze izvora o pojedinim društvima te nastojanje da se postigne dostupnost grafičkih predložaka putem Interneta kroz projekt digitalizacije (portal Digitalizirana zagrebačka baština).

**SREDNJEVJEKOVNI RUKOPISNI FRAGMENTI NUK U LOKALNIM I/ILI GLOBALNIM
DIGITALNIM MEDIEVISTIČKIM »EKOSISTEMIMA«**

Sonja Svolfjšak
Nrodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana, Slovenija
Sonja.Svoljsak@nuk.uni-lj.si

Urša Kocjan
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana, Slovenija
Ursa.Kocjan@nuk.uni-lj.si

U razdoblju između 2011. i 2014. godine u suradnji s dr. Franzom Lacknerom iz Austrijske akademije znanosti i dr. Natašom Golob iz Filozofskog fakulteta u Ljubljani pregledano je 228 srednjovekovnih rukopisnih fragmenata, koji su bili korišteni kao materijal za uvez ranije tiskane građe pohranjene u Narodnoj i sveučilišnoj knjižnici, Ljubljana. Sadržaj pojedinih fragmenata je već identificiran i čekamo njihove detaljne kodikološke opise koje ćemo upotrijebiti za izgradnju baze podataka. U međuvremenu nam se postavljaju mnogobrojna pitanja o izgledu, funkcionalnostima, strukturi, sadržajima i širem korištenju naše buduće baze u lokalom, pa i u globalnom digitalnom okruženju. U predavanju ćemo razmotriti različite mogućnosti i potencijalna rješenja, koja bi mogla već u ovoj, preliminarnoj fazi, doprinijeti budućoj dodanoj vrijednosti sadržaja baze te njezinoj široj funkcionalnosti i interoperabilnosti. S obzirom na postojeća i moguća buduća rješenja na području globalne digitalne humanistike, osobito digitalne medievistike, predstaviti ćemo osnovnu viziju razvoja projekta „Fragmenta manuseriptorum mediiaevi Sloveniae“.

DIGITALIZACIJA ETNOGRAFSKE I FOLKLORNE GRAĐE IZ ISTRE PRIMJER MEĐUINSTITUCIONALNE SURADNJE

Koraljka Kuzman Šlogar, dr. sc.
Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
koraljka@ief.hr

Nuša Hauser
Centar za nematerijalnu kulturu Istre Etnografskog muzeja Istre
Centro per la cultura immateriale dell'Istria del Museo Etnografico dell'Istria, Pićan
nusa.hauser@gmail.com

kada je digitalizacija građe postala imperativ u AKM zajednici, a javna objava i dostupnost na nije više uopće upitno treba li se upustiti u takve poduhvate, no nameće se pitanje kako ih provesti. Nedostatak financijskih sredstava ključni je i sveprisutni problem kojeg okrivljujemo za deficit kvalitetne tehničke opreme te osoblja koje bi provodilo digitalizaciju, a predstavlja nepremostivu prepreku pri potrebi da se izgradi repozitorij za pohranu i objavu digitalne građe. Izlaz iz takvih ograničavajućih i naizgled bezizlaznih situacija treba tražiti u suradničkim projektima dviju ili više ustanova koje udruživanjem svojih ljudskih, tehničkih i financijskih resursa višestruko povećavaju učinkovitost i svrhovitost digitalizacijskih projekata.

Digitalizacija arhivske etnografske i folklorne građe s područja Istre, projekt koji Institut za etnologiju i folkloristiku i Centar za nematerijalnu kulturu Istre Etnografskog muzeja Istre već drugu godinu za redom vrlo uspješno provode, primjer je takvog modela suradnje kojeg ćemo predstaviti u izlaganju.

STVARNE I FIKTIVNE OSOBE U KNJIŽNIČNIM KATALOZIMA UTJECAJ KULTURNIH MODELA U DEFINIRANJU STVARNOSTI

Ana Vukadin

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

avukadin@nsk.hr

Kulturalni i svjetonazorski pluralizam veliki je izazov za tradicionalne univerzalističke postavke organizacije informacija. U ovom radu istražuje se kako kulturne specifičnosti prodiru u knjižnične sustave autoriziranih podataka na primjeru autoriziranja imena božanstava i osoba iz svetih knjiga u bazi podataka Virtual International Authority File (VIAF). Jedan od brojnih mehanizama prijenosa takvih kulturnih specifičnosti u knjižnične sustave odvija se posredstvom leksikografije. Zaključno se razmatraju prednosti autoriziranih podataka koji se temelje na entitetima FR-obitelji konceptualnih modela umjesto na razlikovanju autora i predmeta.

RAZVOJ HRVATSKOGA KATALOŽNOG NAZIVLJA KROZ PRIJEVODE ISBD-A S NAGLASKOM NA RJEŠENJA IZ OBJEDINJENOGA IZDANJA

Ana Barbarić

Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

abarbari@ffzg.hr

Prvi ISBD preveden na hrvatski jezik bio je ISBD(M), preciznije njegovo prvo standardno izdanje, objavljeno u engleskom izvorniku, kao i u hrvatskom prijevodu, 1974. godine. Ističemo kako Hrvatsko knjižničarsko društvo kao nakladnik puna četiri desetljeća objavljuje prijevode pojedinačnih (specijaliziranih) ISBD-a, a za kraj 2014. ili početak 2015. najavljeno je i objavljivanje prvog hrvatskog izdanja objedinjenog (ujednačenog, konsolidiranog) ISBD-a. Brojeći sva izdanja pojedinačnih ISBD-a, kao i Smjernica za primjenu ISBD-a na opis sastavnica te dva izdanja objedinjenog ISBD-a, IFLA je, do sad, objavila ukupno 26 publikacija. Svaka od tih publikacija ima zaseban odjeljak s definicijama stručnih izraza. Na hrvatski jezik prevedeno je 14 publikacija s tim da je spomenuti objedinjeni ISBD također preveden te je u postupku pripreme za tisak. Na prijevodima su radili brojni hrvatski kataložni stručnjaci, kao prevoditelji i/ili stručni redaktori prijevoda. Nabrojani kvantitativni pokazatelji koji će detaljnije biti izneseni u izlaganju, a i u samom članku, jasno nam ukazuju kako je razvoj hrvatskog kataložnog nazivlja, u velikoj mjeri, izravno vezan uz prijevode ISBD-a. Drugi dio izlaganja bit će posvećen razvoju hrvatskog kataložnog nazivlja. Bit će prikazano kako je pojava novih vrsta knjižnične građe utjecala na uvođenje novih izraza odnosno promjenu ranije uvedenih. Posebna pažnja posvetit će se rješenjima iz nadolazećeg prijevoda objedinjenog ISBD-a u svrhu odgovora na pitanja: koji su izrazi ostali nepromijenjeni, koji su promijenjeni i zašto, te koji su novouvedeni.

UNIMARC BIBLIOGRAFSKI FORMAT ZA OPIS ARHIVSKOG GRADIVA NACRT SMJERNICA ZA ARHIVE

Marijana Tomić i Mirna Willer
Odjel za informacijske znanosti, Sveučilište u Zadru
mtomic@unizd.hr, mwiller@unizd.hr

Knjižnice u svojim fondovima posjeduju osim knjižnične građe i arhivsko gradivo, pri čemu se ono u načelu ne prikazuje u knjižničnim informacijskim sustavima – katalozima. Kako bi se omogućila obrada i pristup arhivskom gradivu, a da se pritom poštuju načela opisa obiju struka, IFLA-in Stalni odbor za UNIMARC (*Permanent UNIMARC Committee: PUC*) izradio je nacrt UNIMARC smjernica za arhive *Guidelines for Archives*, čija je druga verzija nacrta potvrđena u svibnju 2014. na godišnjem sastanku PUC-a u Mariboru. Namjena Smjernica je da „(1) omogući prikaz arhivskog gradiva u elektroničkim katalozima za integrirani pristup kako knjižničnim tako i arhivskim zbirkama upotrebom zajedničkih instrumenata pronalaženja, i (2) osigura ispravan opis arhivskog gradiva koji se nalazi u knjižnicama u formatu koje knjižnice poznaju i koji odgovara njihovim potrebama.“ Osim navođenja elemenata podataka UNIMARC bibliografskog formata za opis arhivskog gradiva, smjernice sadrže i tablicu mapiranja arhivskog standarda za strojnočitljivu izradu arhivskih metapodataka *Encoded Archival Description (EAD)*, koji se temelji na standardu za opis *General International Standard Archival Description (ISAD (G))* i UNIMARC formata.

U radu će se prikazati UNIMARC smjernice za arhivsko gradivo te ukazati na uočene probleme opisa.

GLOBALNO I LOKALNO U ARHITEKTURI WEBA

Predrag Perožić
OŠ „Fran Krsto Frankopan“, Krk
pperozic@gmail.com

U izlaganju se ukratko objašnjava u čemu se sastoji filozofija W3C-a koja se odnosi na univerzum weba kao cjelinu. Te se ideje mogu iščitati iz temeljnih dokumenata poput Architecture of the World Wide Web, Volume One, specifikacija koje definiraju osnovne tehnologije za funkcioniranje hipertekstualnog weba (URI/IRI i HTTP) te specifikacija koje omogućuju proširenje weba u semantički web (prije svega RDF-a, općeg podatkovnog modela za opisivanje entiteta na webu i OWL-a, simboličkog jezika za izražavanje nešto složenijih ali strojno razumljivih semantičkih odnosa na webu).

Cjelokupni informacijski prostor weba podijeljen je na informacijski i neinformacijski resurs a tri stupa web arhitekture čine identifikacija (resursa), interakcija (resursa i agenta) i reprezentacija (resursa; standardni MIME formati za prikazivanje sadržaja).

Zlatno dizajnersko pravilo prilikom modeliranja računalnih informacijskih sustava poznato je pod nazivom separation of concerns što bi mogli prevesti kao razdvajanje interesa/razdvajanje problema. Ono se realizira prije svega primjenom načela modularnosti (struktura), skalabilnosti (proces) i ortogonalnosti (nezavisnost različitih funkcionalnosti informacijskog sustava). Slikovito rečeno, informacijski sustav trebao bi izgledati poput građevine u cijelosti sastavljene od nezavisnih ali međusobno uklopljivih lego kockica.

U konačnici, dosljedna primjena ovih načela stvara kontinuiranu piramidu semantički povezanih informacija od općeg-globalnog do specifičnog-lokalnog. Web semantički povezanih podataka trebao bi, u idealnom slučaju, biti takav da oni koji stvaraju informacije mogu izabrati razinu granulacije (za opisivanje vlastite domene) kakva odgovara njihovim potrebama, a da oni koji konzumiraju te informacije mogu birati vrstu reprezentacije koja odgovara njihovoj mogućnosti percipiranja.

**LINKING BIBLIOGRAPHIC STANDARDS
ALIGNMENTS AND MAPS, PROTOCOLS AND LIAISONS**

Gordon Dunsire
Consultant, Edinburgh, UK
gordon@gordondunsire.com

The presentation will discuss how related bibliographic standards maintain and improve compatibility and interoperability at many levels, from alignments and semantic mappings between the standards themselves to protocols and liaisons between the groups that maintain the different standards. The presentation uses case studies from BIBFRAME (Bibliographic Framework Initiative), ISBD (International Standard Bibliographic Description), FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records), RDA: resource description and access, and UNIMARC/MARC21.

KOOPERATIVNA SKRB O DIGITALNIM ZNANSTVENIM SADRŽAJIMA

Radovan Vrana
Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
rvrana@ffzg.hr

Dosadašnja praksa skrbi o digitalnim znanstvenim sadržajima pokazala je kako su akademske ustanove i njihove knjižnice širom svijeta uglavnom samostalno pokretale projekte razvoja digitalnih repozitorija te su se same borile s problemima i izazovima na koje su pritom nailazile. Pojedinačne inicijative pokretane na svjetskim sveučilištima i u knjižnicama svoje temelje imale su u strategijama spomenutih ustanova i njihovim nastojanjima da znanstvenicima, studentima ali i široj publici osiguraju pristup rezultatima rada svojih znanstvenika i nastavnika. Glavni problemi koji su se pritom pojavili su nedostatak političke podrške sveučilištima u njihovim nastojanjima da nastave s razvojem digitalnih repozitorija, nedostatak sustavnog financiranja, nedostatak prepoznatljivosti u znanstvenoj i široj društvenoj zajednici, nedostatak sadržaja zbog nevoljkosti znanstvenika da svoje radove pohranjuju u digitalnim repozitorijima itd. Zbog navedenih razloga, kvaliteta i funkcionalnost digitalnih repozitorija znanstvenih informacija nije na očekivanoj razini, premda njihov globalni broj neprestano raste. Kako bi postigle veću učinkovitost u skrbi o digitalnim znanstvenim sadržajima te smanjile troškove uspostave i upravljanja digitalnim repozitorijima, akademske ustanove i knjižnice u svijetu došle su na ideju o okupljanju i kooperativnoj skrbi o digitalnim sadržajima. Nadaju se da bi na taj način bili riješeni problemi poput podjele uloga i dužnosti povezanih s uspostavom i radom digitalnih repozitorija, njihovim financiranjem, tehničkim temeljima tj. smještajem i održavanjem informatičke infrastrukture ali i kako bi bio osiguran zajednički nastup akademskih ustanova prema kreatorima politika na temelju kojih je financirana akademska zajednica. Stoga će u ovom radu biti riječi o ideji kooperativne skrbi o digitalnim znanstvenim sadržajima kao mogućem modelu dugoročnog razvoja digitalnih repozitorija znanstvenih informacija.

**DABAR - SUSTAV DIGITALNIH REPOZITORIJA
ISKORAK PREMA SUSTAVNOM UPRAVLJANJU PODACIMA U HRVATSKOJ**

Draženko Celjak, drazenko.celjak@srce.hr
dr.sc. Zoran Bekić, zoran.bekic@srce.hr
Ozren Lapčević, ozren.lapcevic@srce.hr
mr.sc. Miroslav Milinović, miroslav.milinovic@srce.hr
Mislav Stublić, mislav.stublic@srce.hr
Domagoj Ulamec, domagoj.ulamec@srce.hr
Sveučilište u Zagrebu, Sveučilišni računski centar (Srce)

Cilj rada je predstaviti sustav Dabar (Digitalni akademski arhivi i repozitoriji) kojeg Sveučilišni računski centar Sveučilišta u Zagrebu (Srce) gradi u suradnji s akademskom i istraživačkom zajednicom u Hrvatskoj. Prepoznajući potrebu za sustavnim pristupom upravljanju podacima Srce gradi sustav kojim će ustanovama u sustavu znanosti i visokog obrazovanja omogućiti jednostavnu izgradnju sigurnih, pouzdanih i interoperabilnih institucijskih repozitorija. Sustavom Dabar želimo ustanovama – korisnicama omogućiti da se bave sadržajem, a ne tehnološkim pitanjima vezanim uz repozitorije. Arhitektura Dabra osmišljena je tako da osim podrške za širok raspon vrsta digitalnih objekata omogući izgradnju specifičnih repozitorija poput nacionalnog repozitorija završnih radova ili multimedijalnog repozitorija.

INTEGRIRANO PRETRAŽIVANJE LOKALNOG KATALOGA I *DISCOVERY* SERVISIA Vero i EBSCO (EDS)

Leonardo Jelenković i Željko Rajter
UNIBIS d.o.o., Zagreb
unibis@unibis.hr

Gotovo da je nemoguće govoriti o pretraživanju i otkrivanju (discovery) u knjižnicama bez da spominjemo Google. Ta tražilica je definirala očekivanja korisnika u smislu jednostavnosti korištenja i naglasila razlike u zahtjevnostima s kojima se korisnici susreću prilikom pretraživanja informacija putem knjižničnih web sučelja.

Složenost i fragmentiranost pretraživanja i otkrivanja u knjižnicama uključuje zasebno pretraživanje nabavljene građe kroz integrirani knjižnični sustav (IKS), zatim licencirane građe (elektronički časopisi i članci), digitalizirane građe (repositoriji, zbirke) i web stranica knjižnice.

Umjesto da budu organizirani sukladno potrebama znanstvenika i u skladu s očekivanjima korisnika, informacijaki izvori u knjižnicama su tradicionalno podijeljeni u zasebne sustave i u pravilu slijede organiziranost službi u knjižnici koje obrađuju izvore informacija.

U nastojanju da se osiguraju jednostavna korisnička sučelja, najviše je truda uloženo u rješavanje problema s kojima se korisnici susreću prilikom pretraživanja OPAC-a. To je dovelo do pojave dodatnih mogućnosti kao što su: pretraživanje po ključnim riječima, sortiranje po relevantnosti, facetno pregledavanje i prikaz sličnih radova (ostalih izdanja na istom i različitim medijima itd.). Modernizacija je učinila kataloge lakšim za korištenje, ali nije riješila problem otkrivanja koji se sastoji u tome što katalog prikazuje samo izvore obrađene od strane IKS-a, a korisnicima ne pomaže u otkrivanju izvora informacija koji nisu upravljani samo od strane IKS-a, kao što su veze (linkovi) na članke u časopisima ili specijalizirane baze znanstvenih informacija.

Knjižnice su pokušale učiniti pretraživanje članaka jednostavnijim implementiranjem meta-pretraživanja (federated ili broadcast search) koje kombinira rezultate pretraživanja različitih baza podataka u jedno sučelje najčešće putem Z39.50 ili SRU protokola. To nije rezultiralo većim napretkom u pretraživanju knjižničkog okruženja. Najčešće spominjani nedostaci su sporo vrijeme odziva, nepotpuno pokrivanje svih važnih baza podataka, kao i siromašno korisničko sučelje lišeno ostvarenih naprednih mogućnosti kao što su sortiranje po relevantnosti, izostavljanje duplih zapisa, facetno pregledavanje itd. U osnovi meta-pretraživanje je samo još jedno informacijsko okruženje koje korisnici moraju razumjeti što ih frustrira jer pomoću Googlea mogu ostvariti isti cilj na puno spretniji način.

Neuspjeh meta-pretraživanja naglašava potrebu za izgradnjom sustava koji je sveobuhvatan i jednostavan za upotrebu. Zbog toga su se u novije vrijeme knjižnice okrenule prema tzv. discovery platformama. Uključivanje knjižničnih fondova, članaka iz časopisa, novinskih članaka, e-knjiga i ostalih vrsta građe u discovery platforme dobrodošao je korak u rušenju barijera nastalih na osnovi sistemskih razlika u sustavima koji obuhvaćaju izvore informacija u meta-pretraživanjima. Međutim, čak i najoptimističniji opisi discovery platformi u praksi počinju iskazivati nedostatke. To uključuje izostanak bazične standardizacije sučelja, izostanak pokrivanja svih izvora informacija u knjižnici, visoku cijenu i neke probleme u učinkovitosti. Također nije potpuno jasno gdje se discovery servisi uklapaju u široki spektar izvora informacija koje knjižnice pružaju. Neiskusni i nevjешti korisnici ulažu velik napor kako bi razlikovali ili prepoznali jednoznačnost različitih vrsta izvora informacija. Daljnja istraživanja su nužna kako bi se ustanovilo da li kombiniranje raznorodnih rezultata pretraživanja u jednu listu pomaže ili odmaže korisnicima u navigaciji kroz okruženje knjižničnih izvora. Knjižnice moraju vrlo pažljivo zaključiti kako prikazati discovery platforme zajedno sa svim ostalim što pružaju uključujući one alate koji se preklapaju u funkcionalnosti kao što su na primjer katalog i specijalizirane baze članaka. Očekuje se pretraživanje kroz jednu kućicu (single box search) s rezultatima poredanim po relevantnosti, potpun tekst (full text), interakcija s krajnjim korisnikom (npr.

online rezervacije naslova u posudbi). Da bi se ti koncepti objedinili a suprotnosti pomirile, postoje dva moguća rješenja:

- a. Jedinstveno indeksiranje metapodataka knjižničnog kataloga zajedno s indeksima ostalih izvora i prikaz rezultata u jednoj listi, tzv. blendiranje (miješanje) podataka.
- b. Početno zasebno prikazivanje rezultata pretraživanja kataloga s jedne i rezultata pretraživanja ostalih izvora (članci iz vanjskih baza podataka) s druge strane. Sučelje je poznato pod nazivom Bento-box. Dohvat rezultata pretraživanja lokalnog kataloga obavlja se korištenjem postojećeg OPAC-a treće generacije, dok se rezultati pretraživanja vanjskih izvora dohvaćaju putem tako zvanih API-a , lokalno formatiraju i prikazuju.

UNIBIS d.o.o. je 2013 godine sklopio partnerski ugovor s tvrtkom EBSCO Information Services što je omogućilo izradu discovery servisa u oba opisana rješenja. U izlaganju će biti prikazana iskustva u realizaciji integriranog discovery servisa Vero i EBSCO EDS API, kao i analiza prednosti i nedostataka oba rješenja.

SEMINAR AKM
ARHIVISTIČKE TEME NA TRAGU UPRAVLJANJA PROMJENAMA U ARHIVIMA

Petra Kirhmajer, Đakovo

Dražen Kušen
Državni arhiv u Osijeku
dkusen.osijek@gmail.com

Sanjica Faletar Tanacković
Odsjek za informacijske znanosti, Filozofski fakultet u Osijeku
sfaletar@ffos.hr

Arhivističke teme na tragu upravljanja promjenama u arhivima obradila je kao temu svog diplomskog rada na Filozofskom fakultetu u Osijeku studentica Petra Jakobović pod vodstvom mentorice dr. sc. Sanjice Faletar Tanacković i komentora dr. sc. Dražena Kušena, višeg arhivista u Državnom arhivu u Osijeku. Diplomski rad je obranjen 2012. godine, a u njemu su obrađene sve teme u okviru AKM seminara u razdoblju od 1997. do 2010. godine, koje se mogu svesti pod tri nazivnika: članci o arhivskoj teoriji i praksi; članci o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja; članci o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi – primjenjivi na rad u arhivima. Uz istraživanje slijeda i sadržaja takvih tema u relevantnom razdoblju, napravljena je i statistička obrada istraženih podataka te navedeni standardi, propisi i smjernice koji utječu na upravljanje promjenama u arhivima.

RADIONICE

Radionica (1)

KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKA RADIONICA USKLAĐENOST METODA KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKE OBRADE AKM GRAĐE SA SUVREMENIM EUROPSKIM TRENDOVIMA

Voditelj
Damir Doračić
Arheološki muzej u Zagrebu
ddoracic@amz.hr

UVOD – Damir Doračić, Arheološki muzej u Zagrebu

RESTAURACIJA I PREZENTACIJA ARHEOLOŠKIH PREDMETA NEKAD I DANAS – Đeni Gobić Bravar, Arheološki muzej Istre, Pula

NOVI MIKROKLIMATSKI STANDARDI U MUZEJIMA – Zoran Kirchhoffer, Tehnički muzej, Zagreb

Pauza

DEZINSEKT(EVO)LUCIJA – Daša Suić Hižak, Gradski muzej Varaždin

RUHO ZA BOGORODICU – Melita Krnoul, Gradski muzej Varaždin

METODE ČIŠĆENJA RICHARDA WOLBERSA - OSVRT NA ZAGREBAČKU RADIONICU - Petra Kursar, Moderna galerija Zagreb, Mirta Pavić, Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

SAŽECI

ĐENI GOBIĆ-BRAVAR
ARHEOLOŠKI MUZEJ ISTRE, PULA
geni.gobic.bravar@gmail.com

RESTAURACIJA I PREZENTACIJA ARHEOLOŠKIH PREDMETA NEKAD I DANAS

Moderne metodologije restauracije i prezentacije arheoloških predmeta trude se uskladiti s osnovnim načelima etike struke, posebice s pravilom minimalne intervencije i kompatibilnosti korištenih materijala. No kroz povijest se ova pravila (iako su postojala i bila objavljena u mnogobrojnim poveljama) uglavnom nisu poštivala, a nažalost često se ne poštuju niti danas. Ipak restauratori se sve više trude koristiti prikladne metodologije koje bi bile prihvatljive kako samoj restauratorskoj struci, odnosno predmetu, tako i zahtjevima odgovornih kustosa i dizajnera izložbi. Kroz radionicu najveća će pažnja biti posvećena restauraciji i prezentaciji brončanih posuda ali uz osvrt na mogućnosti primijene pravila na staklene i keramičke predmete.

ZORAN KIRCHHOFFER
TEHNIČKI MUZEJ, ZAGREB
zoran.kirchhoffer@tehnicki-muzej.hr

NOVI MIKROKLIMATSKI STANDARDI U MUZEJIMA

Ova prezentacija će probati približiti nove mikroklimatske standarde u muzejima i čuvaonicama koji trebaju osigurati bolje uvjete i prezentaciju te čuvanje predmeta. Rad bi trebao pružiti bolji uvid u

mikroklimatsku situaciju u Tehničkom muzeju i unapređenje tih uvjeta primjenom novog europskog standarda EN15757 baziranog na konceptu kontrole mikroklime tzv. „povijesne klime“.

DAŠA SUHIĆ
GRADSKI MUZEJ VARAŽDIN
dasa.suhic28@gmail.com

DEZINSEKT(EVO)LUCIJA

Preventivna zaštita baštine jedan je od vodećih faktora njenog očuvanja. Unatoč svim naporima, želja da se predmeti zaštite od negativnih utjecaja, posebice infestacije insektima, u većini slučajeva nije moguća.

Metode suzbijanja štetnika drvenih polikromiranih predmeta razvijale su se kroz povijest te postigle značajan pomak na svom putu evolucije.

Koliko smo skeptični po tom pitanju, što smo naučili, jesmo li napredovali ili nazadovali, govorit će se u temi pod nazivom: „Dezinsekto(EVO)lucija“.

MELITA KRNOUL
GRADSKI MUZEJ VARAŽDIN
melita.krnoul@gmv.t-com.hr

RUHO ZA BOGORODICU

U prezentaciji će biti prikazane stare i nove tehnike konzervatorsko-restauratorske tekstila na primjeru restauracije ruha za kip Bogorodice i Isusa.

PETRA KURSAR
MODERNA GALERIJA ZAGREB
petrakursar@yahoo.com

MIRTA PAVIĆ
MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI ZAGREB
mirta.pavic@msu.hr

METODE ČIŠĆENJA RICHARDA WOLBERSA: OSVRT NA ZAGREBAČKU RADIONICU

Prof. Richard Wolbers svojim je znanstvenim doprinosom u području konzervatorsko-restauratorskih metoda čišćenja unaprijedio struku i znatno olakšao konzervatorsko-restauratorski posao na različitim vrstama materijala. Rezultati njegovih istraživanja su široko primjenjivi u struci, te je tema ovog izlaganja pozitivan učinak znanja koje je s nama podijelio na radionici održanoj 2011. u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu, a na kojoj su sudjelovali konzervatori-restauratori iz svih dijelova Hrvatske, pa i Slovenije. Time smo nadogradili i uskladili način tretiranja umjetnina s vodećim međunarodnim pravcima.

Radionica (2)

VIRTUALNE IZLOŽBE I KREATIVNE INDUSTRIJE

Voditelj Sofija Klarin Zadravec
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
sklarin@nsk.hr

Cilj je radionice razmjena iskustva u području predstavljanja i korištenja digitalizirane građe baštinskih ustanova te prikaz mogućnosti njezine kreativne nadgradnje. Pitanje kreativnog korištenja digitalnog sadržaja aktualno je u više europskih inicijativa i projekata. Ti se projekti uglavnom provode u ustanovama koje su ušle u *post-digitalizacijsko razdoblje* u kojem vrednuju učinjeno i traže načine za bolje korištenje i predstavljanja digitalizirane baštine. Uz mogućnost korištenja novih alata – poput virtualnih izložbi ili digitalnog pripovijedanja, naglašena je potreba prilagodbe korisničkih sučelja novim uređajima za korištenje građe, povezivanje ustanova u korištenju istih alata, okupljanje sadržaja različitih ustanova te prepoznavanje novih navika i potreba korisnika. Premda većina hrvatskih baštinskih ustanova ne provodi sustavnu digitalizaciju građe već projekte manjeg opsega, iskustva stečeno u provedenim projektima digitalizacije dobar su temelj za razmatranje mogućeg smjera razvoja, povezivanja ustanova i digitalnog sadržaja te boljeg predstavljanja i korištenja dosadašnjih rezultata.

Uvodni dio radionice

- Uvod u temu / Goran Zlodi, Željka Miklošević, Filozofski fakultet u Zagrebu
- Europski projekti i smjernice za izradu virtualnih izložbi i digitalno pripovijedanje / Sofija Klarin Zadravec, Matilda Hraste, NSK
- Virtualne izložbe MDC-a / Tončika Cukrov, MDC

Praktični dio - alati za izradu virtualnih izložbi

- Mogućnost uspostave mreže virtualnih izložbi u knjižnicama – WordPress / Anita Marin, Siniša Sambolić, NSK
- Radionica za izradu digitalnih izložbi – MOVIO / Iva Meštrović, Petra Milovac, MUO
- Virtualne izložbe HAZU - sustav ArhivX / Dina Mašina, Knjižnica HAZU

Radionica (3)

EDUKACIJA U AKM ZAJEDNICI – LOKALNO I/ILI GLOBALNO

Voditelji radionice

Jelena Hotko, prof., muzejska pedagoginja
Hrvatski povijesni muzej, Edukacijski odjel, Zagreb

j.hotko@hismus.hr

Ana Filep, prof., kustosica

Hrvatski povijesni muzej, Informacijsko-dokumentacijski odjel, Zagreb

a.filep@hismus.hr

izv. prof. dr. sc. Hrvoje Stančić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti,
hstancic@ffzg.hr

1. Uvod

Jelena Hotko, prof., muzejska pedagoginja
Hrvatski povijesni muzej, Edukacijski odjel, Zagreb

j.hotko@hismus.hr

2. Pedagoške aktivnosti u arhivima

Ana Garić, mag. inf. i mag. paed.

Denis Kos, mag. bibl. i mag. paed.

i izv. prof. dr. sc. Hrvoje Stančić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti

agaric@ffzg.hr

dkos@ffzg.hr

hstancic@ffzg.hr

U radu se analiziraju aktivnosti studenata arhivistike i bibliotekarstva Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu provedene na završnoj godini diplomskoga studija. Konkretno, analiziraju se postupci planiranja, provođenja i vrednovanja "Radionice o osnovnim metodama zaštite knjižnične građe i arhivskoga gradiva" koju su Klub studenata informacijskih znanosti i Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti s Hrvatskim državnim arhivom organizirali u travnju 2014. godine. Naznačit će se značaj interdisciplinarnoga pristupa zahvaćene problematike, suradnje studenata različitih smjerova te potrebe za takvim aktivnostima za vrijeme studija.

Sudionici radionice imat će priliku samostalno izraditi vlastitu arhivsku kutiju u kontekstu pripreme predposjetne aktivnosti arhivu. U izrađenu arhivsku kutiju sudionici će pohraniti odabrane materijale i na taj način imitirati pripremu učenika za posjet arhivu. Voditelji radionice predstaviti će dodatne primjere u kojima se ovakve aktivnosti mogu primijeniti u radu s učenicima.

3. Kartografska radionica „Čitajmo karte“ (globalno i lokalno)

mr. sc. Mirjana Jurić, viša arhivistica

Hrvatski državni arhiv, Odsjek za novije arhivsko gradivo, Zagreb

mjuristic@arhiv.hr

Cilj ovog izlaganja je predstaviti kartografsku radionicu za djecu kojom se promovira kartografska baština Hrvatskog državnog arhiva, uz istovremenu usporedbu starih i novih karata. Radionica prati Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, odnosno usklađena je s Nastavnim planom i programom za osnovnu školu za predmet prirode i društva od 1. do 4. razreda osnovne škole. Svrha radionice je primjena usvojenog znanja iz svakodnevnog života (svakodnevna geografija) i predmeta prirode i društva, odnosno razvijanje šire kartografske pismenosti potrebne u budućem obrazovanju kroz predmet zemljopisa od 5. razreda

osnovne škole. Zbog bogatog sadržaja koje nudi kartografsko gradivo (stare i nove karte i planovi), kartografska radionica je primjenjiva ne samo za djecu, već i za širu javnost jer nudi mogućnost čitanja karata i planova na drugačiji način, korištenjem prilagođenih edukativnih kartica, materijala, radnih listića i upoznavanja kartografske baštine, ali i nudi mogućnost poboljšanja kartografske percepcije i orijentacije uopće. Osim primjene radionice globalno, obrazložilo bi se i načelo od globalnog prema lokalnom koje se primjenjuje u radionici. Izlaganje bi se sastojalo od ukratko gore razloženog teorijskog dijela i praktičnog dijela u kojem bi se prezentirale jedna ili dvije tematske kartografske radionice koje se trenutno nude kao pedagoška aktivnost u Hrvatskom državnom arhivu.

4. Maksimir - lokalno djelovanje za globalno razvijanje svijesti

dr. sc. Biljana Janev Hutinec, stručna voditeljica

i mr. sc. Nika Dolenc, dipl. oec., voditeljica informativnog centra

Javna ustanova „Maksimir“, Zagreb

info@park-maksimir.hr

strucnivoditelj@park-maksimir.hr

Kako je park Maksimir mjesto koje posjećuje veliki broj građana grada Zagreba, cijele Hrvatske, ali i drugih zemalja, on predstavlja idealno mjesto u kojem se, ali i koje može prenijeti poruku o potrebitosti zaštite i valorizacije prirodne i kulturne baštine. Utjecajem lokalne razine mijenja se ona globalna. U parku Maksimir u proteklih osam godina razvija se i provodi izravna i neizravna interpretacija, a u sklopu ovog predavanja obrađena je interpretacija koja se zbiva van samog zaštićenog područja. Ona obuhvaća predavanja i izložbe u knjižnicama, suradnju na izložbama u muzejima, uključivanje u obilježavanje značajnih datuma i događanja van parka, uključivanje u obilježavanje Noći muzeja, osmišljavanje interaktivnog vodiča za pametne telefone, pisanje članaka u popularnim časopisima te izdavanje velikog broja tiskovina koje za svrhu imaju upoznavanje s vrijednom prirodnom i kulturnom baštinom ovog spomenika parkovne arhitekture. U sklopu radionice „Tragovi oko nas“ sudionicima AKM skupa kroz dva programa predstaviti će se suvremen način provođenja edukacije, od kojih jedan u punoj multimediji (kombinacijom teksta, foto, video i audio sadržaja) omogućuje upoznavanje s raznolikom i visokovrijednom kulturnom, povijesnom i prirodnom baštinom koju Park Maksimir njeguje stoljećima.

5. Muzejski portal – iz lokalnog u globalno

Danko Dujmović, prof., znanstveni novak - asistent

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Odsjek za povijest umjetnosti

ddujmovic@ffri.hr

Petra Braun, prof., Zagreb

p.abramovic@gmail.com

Muzejski portal je on-line katalog svih edukativnih sadržaja i ostalih događanja u hrvatskim muzejima. Cilj je muzejskim posjetiteljima omogućiti brzo, lako i efikasno pretraživanje navedenih sadržaja na jednome mjestu. Iako je ovaj katalog zamišljen primarno za muzejske edukativne sadržaje, on pruža mogućnost uključivanja svih baštinskih ustanova. Namijenjen je prvenstveno nastavnicima i predškolskim odgajateljima s osnovnom idejom čvršćeg povezivanja obrazovnih i baštinskih ustanova. U širem smislu Muzejski je portal namijenjen svim posjetiteljima. Konačni cilj je razviti svijest o ulozi i funkciji baštinskih ustanova te o svim potencijalima koje one predstavljaju kao mogući partneri obrazovnim institucijama, lokalnoj zajednici te društvu u cijelosti. Ovim načinom komuniciranja i predavljanja programa baštinske ustanove nadržavaju svoje lokalne sredine i postaju dio globalne zajednice. Nakon predavljanja kataloga uslijedit će radionica na kojoj će se polaznici moći na praktičan način upoznati s mogućnostima koje Muzejski portal pruža.

6. Bez ruma nema šturma!

Mrežno objavljivanje dnevničkih zapisa Stjepana Kolandera „Sa ratišta I.-XX.“ povodom obilježavanja 100-godišnjice od početka Prvog svjetskog rata

Zdenka Šinkić, prof., informatičarka

i Ana Filep, prof., kustosica

Hrvatski povijesni muzej, Informacijsko-dokumentacijski odjel, Zagreb
z.sinkic@hismus.hr
a.filep@hismus.hr

Osim što je svakodnevno bilježio „događaje i doživljaje“ Kolander je sačuvao na stotine ratnih izvještaja i zapovijedi, brojne nacрте bojnih položaja, zemljovide, brošure, fotografije, novine i novinske članke. Sve je to složio u dvadeset tvrdo ukoričenih svezaka/knjiga. Oslikao je ratnu svakodnevicu, sudrugove, pretpostavljene i civile koji su se našli zajedno s njim u strahotama Velikog rata. Zabilježio je na stotine imena hrvatskih domobrana, časnika i njihove sudbine. Opisao svoja psihička stanja i tjeskobe te čežnju za bližnjima, domovinom i rodnim gradom Zagrebom.

Kolanderov ratni dnevnik se objavljuje svakodnevno na mrežnim stranicama (www.bezrumanemasturma.hismus.hr), dio po dio, na način da se prate datumi od prije stotinu godina počevši od dana proglašenja opće mobilizacije (27. srpnja 1914.).

Kolanderov ratni dnevnik „Sa ratišta I. – XX.“ popraćen je digitaliziranim predmetima iz raznih muzejskih zbirki Hrvatskog povijesnog muzeja koji su tematski vezani uz Prvi svjetski rat, a stručno su ih obradili kustosi Hrvatskog povijesnog muzeja. Oni svojim objavljivanjem, isto kao i Kolanderov ratni dnevnik, prateći datume od prije 100 godina, postaju javnosti dostupni svjedoci, ali i 'interpreti' zbivanja za vrijeme Velikog rata.

Radionica se sastoji od teorijskog i praktičnog dijela.

7. Edukativni programi u Hrvatskom povijesnom muzeju – za lokalnu i globalnu zajednicu

Jelena Hotko, prof., muzejska pedagoginja
Hrvatski povijesni muzej, Edukacijski odjel, Zagreb
j.hotko@hismus.hr

Hrvatski povijesni muzej ima bogatu povijest edukativnog rada s posjetiteljima, koji osim stručnih i interaktivnih vodstava po tekućoj izložbi mogu odabrati i uključiti se u jedan od dodatnih edukativnih programa u ponudi, po vlastitom izboru. Osim organiziranja posebnih događanja, povodom obilježavanja povijesnih spomen-dana, značajnih događaja i sl., Muzej u stalnoj ponudi ima 17 raznovrsnih radionica, koje najčešće uključuju likovno izražavanje sudionika uz rješavanje kreativnih zadataka. Broj radionica je svake godine u porastu, a teme su raznolike, uvijek odabrane iz riznice hrvatske i europske prošlosti, a prilagođene su svim kategorijama posjetitelja. To uključuje sve uzraste domaćih i stranih posjetitelja, s obzirom na to da Muzej nudi izvedbu radionica na nekoliko europskih i svjetskih jezika.

U teorijskom dijelu radionice поблиže će se predstaviti izvedba navedenih radionica, dok će se u praktičnom dijelu sudionici moći sami uključiti u odabrane programe radionica uz kreativne zadatke/vježbe – jer će radionice trebati prilagoditi lokalnom i globalnom tržištu. Cilj radionice je potaknuti razmišljanja i pronaći odgovore na postavljena pitanja, od kojih je možda i najvažnije mogu li baštinske ustanove svojim programima „pokrenuti i mijenjati“ (lokalni i globalni) svijet, i kako.

WORKSHOP (4)

ARCHIVAL DESCRIPTION IN SUPPORT OF DAILY LIFE AND LOCAL USER NEEDS (LOCAL) & DESCRIPTIVE STANDARDS AND MODELS (GLOBAL)

Prepared by

Anne J. Gilliland, Gordon Dunsire and Mirna Willer
gilliland@gseis.ucla.edu, gordon@gordondunsire.com, mwiller@uunizd.hr

Case studies prepared by

Dubravka Kolić, Tamara Štefanac, Valentina Radoš and Marijana Tomić

The aim of this workshop is to explore and discuss problems and limitations archivists may encounter in their everyday work with the implementation of current archival standards and rules for description and access. In particular it seeks to expose issues relevant to meeting local user needs for specific kinds of official records that might not be as closely addressed by existing international standard provisions.

Three archivists from different types of archives will be asked to describe a case study based on different types of material they work with and expose problems in their answer to the following questions: (1) What specific issues the archivist finds as problematic in describing archival material according to the current standards/rules (specify them)? (2) What kind of problems might archivists encounter in answering user questions that relate to the description and access? (3) Does a user generally need a single item or wish to use a collection (a fond, series, etc.)? (4) If there is a surrogate of a specific item (e.g., digital copy) how is it treated in the description, and how is it presented to the user?

Each case study will be discussed based on (specific) functional requirements for descriptive and authority data to meet the (local) user needs (for example, FRBR user tasks: find, identify, select, obtain). Comparison with different international practices will be brought into discussion. *UNIMARC Guidelines for archives* will be assessed from the archival perspective with discussion inviting possible proposals for additions/changes to the Permanent UNIMARC Committee.

Finally, the workshop will open discussion whether (library) conceptual models FRBR and FRAD can be used as functional requirements for archival data.

POSTER IZLAGANJA

PROJEKT EUROPEANA CLOUD (ECLLOUD) U KNJIŽNICI HAZU

Vedrana Juričić, Nataša Daničić, Kristina Polak Bobić
Knjižnica HAZU, Zagreb
vea@hazu.hr, ndanicic@hazu.hr, kpolak@hazu.hr

Od 1. veljače 2013. Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti uključena je u projekt Europeana Cloud (eCloud) - Unlocking Europe's Research via The Cloud, čime je ostvarena mogućnost da se Digitalna zbirka Akademije DIZBI uključi u najveću europsku digitalnu knjižnicu Europeanu.

Cilj i svrha projekta je izgraditi sustav na cloud-tehnologiji za potrebe istraživača iz društveno-humanističkih znanosti te korisnike najveće digitalne knjižnice Europeane, kao i za sve one europske institucije koje žele predstaviti svoju znanstvenu i kulturnu baštinu na internetu u Europeani.

Knjižnica HAZU sudjeluje u njemu kao davatelj sadržaja (content provider), zajedno s još 9 Akademijinih jedinica koje surađuju i u Digitalnoj zbirci HAZU, a to su: Arhiv za likovne umjetnosti, Gliptoteka, Hrvatski muzej arhitekture, Knjižnica, Odsjek za etnologiju, Odsjek za povijest hrvatske glazbe, Odsjek za povijest hrvatskog kazališta, Odsjek za povijest hrvatske književnosti, Strossmayerova galerija i Jadranski zavod.

**MUZEJSKA IZLOŽBA KNJIGA U OKVIRU JAVNIH I KULTURNIH MANIFESTACIJA
NA ISTOJ VALNOJ DULJINI I KNJIŽNICA TEHNIČKOG MUZEJA U ZAGREBU**

Kristina Kalanj
Tehnički muzej, Zagreb
kristina.kalanj@tehnicki-muzej.hr

Rad će predstaviti proces planiranja i izvedbe projekta izložbe knjiga iz fonda Knjižnice Tehničkog muzeja te njezinoga ostvarenja u okviru javnih i kulturnih manifestacija tijekom 2014. godine sa svrhom istraživanja mogućih oblika komunikacije knjižnične građe s javnošću i ciljanim skupinama korisnika.

DIGITALIZACIJA DJELA SIROČADI
PRIMJENA DIREKTIVE 2012/28/EU O ODREĐENIM DOZVOLJENIM KORIŠTENJIMA
DJELA SIROČADI

Renata Petrušić
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
rpetrusic@nsk.hr

Europski parlament i Vijeće Europske unije donijeli su 25. listopada 2012. godine *Direktivu 2012/28/EU o određenim dozvoljenim korištenjima djela siročadi*. Hrvatski Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima usklađen je s Direktivom 24. listopada 2014. godine izmjenama i dopunama Zakona. Direktiva određuje uvjete pod kojima knjižnice, arhivi, muzeji i druge javne baštinske ustanove mogu digitalizirati i objaviti djela koja su zaštićena autorskim pravom ili srodnim pravima, a za koje nije moguće pronaći ili utvrditi nositelja autorskog prava – djela siročad (*orphan works*). Direktiva propisuje i obvezu provođenja pažljive potrage (*diligent search*) za nositeljem autorskog prava. Dokumentacija o rezultatima provedenih pažljivih potraga dostavljat će se Uredu za usklađivanje na unutarnjem tržištu Europske unije sa sjedištem u Alicanteu, Španjolska, koji će uspostaviti javno dostupnu bazu podataka o djelima siročadi. Rad će predstaviti praktične aspekte provedbe Direktive te izazove s kojima se baštinske ustanove susreću.

POPIS SUDIONIKA

Nakladnik

Hrvatsko arhivističko društvo

c/o

Trg Marka Marulića 21

10000 Zagreb

E-mail

URL:

Za nakladnika
Dražen Kušen

Tiskano

SPONZORI